

Roll No.....
Signature of Invigilator

Paper Code

BV-501

पतंजलि विश्वविद्यालय
University of Patanjali
Examination December - 2023
बी. ए. व्याकरण, पंचमसत्रम्
व्याकरणम्, प्रथमपत्रम्
संस्कृतव्याकरणम् (9)

समय: - होरात्रयम्

पूर्णाङ्काः ७०

निर्देशः अस्य प्रश्नपत्रस्य सप्तत्यङ्काः निर्धारिताः सन्ति, अङ्कनिर्देशः प्रतिखण्डं द्रष्टव्यः, सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

(खण्ड -क)

(काशिकातः)

१. पृष्ठेषु पञ्चसु सूत्रेषु त्रयाणां काशिकारीत्या व्याख्यानम्।

(5 x3 =15)

1. वचिस्वपियजादीनां किति।
2. मीनातिमिनोतिदीङां ल्यपि च।
3. बिभेतेहेतुभये।
4. आर्यो ब्राह्मणकुमारयोः।
5. सृजिदृशोर्झल्यमकिति।

२. पृष्ठेषु सप्तसु सूत्रेषु पञ्चानां पदकृत्यम्।

(3 x5 =15)

1. अक इति किम्?
2. अनभ्यासस्येति किम्?
3. उपसर्गादिति किम्?
4. ऋत्तीति किम्?
5. एच इति किम्?
6. कथं जगले मगले?
7. संयोगादयः इति किम्?

३. पृष्ठेषु सप्तसु वार्तिकेषु पञ्चानां व्याख्यानम्।

(3 x5 =15)

1. द्विवर्चनप्रकरणे छन्दसि वेति वक्तव्यम्।
2. कृजादीनां के द्वे भवतः।
3. रयेर्मतौ बहुलम्।
4. नसूनासिकाया यत्तश्चुद्रेषु॥
5. गोर्युतौ छन्दसि।
6. अध्वपरिमाणे च।
7. शकन्ध्वादिषु पररूपं वाच्यम्।

४. प्रदत्तासु तिसृषु द्वयोर्व्याख्यानम्।

(5 x2 =10)

1. संयोगान्तस्य लोपे हि॥ अस्याः कारिकायाः व्याख्या कार्या।
2. वर्णागमोवर्णविपर्ययश्च ॥ अस्याः कारिकायाः व्याख्या कार्या।
3. “अपीपचत्” सिद्धिः साधनीया।

५. प्रदत्तेषु पञ्चसु शब्देषु/शङ्कासु त्रयाणां सिद्धिः/समाधानम्।

(5 x3 =15)

1. इयाय।
2. अरिरीषति।
3. “पृष्ठस्य च” अस्य फिटसूत्रस्य अग्रे दशसूत्राणि लेखनीयानि।
4. “स्वाङ्गाख्यायामादिर्वा” फिटसूत्रस्य व्याख्या कार्या।
5. “नूरः संख्यायाः” फिटसूत्रस्य अग्रे दशसूत्राणि लेखनीयानि।

-----X-----

Roll No.....
Signature of Invigilator

Paper Code

BV-502

पतंजलि विश्वविद्यालय
University of Patanjali
Examination December -2023
बी. ए. व्याकरण, पंचमसत्रम्
व्याकरणम्, द्वितीयपत्रम्
संस्कृतव्याकरणम् (10)

समय: - होरात्रयम्

पूर्णाङ्कः ७०

निर्देशः अस्य प्रश्नपत्रस्य सप्तत्यङ्काः निर्धारिताः सन्ति, अङ्कनिर्देशः प्रतिखण्डं द्रष्टव्यः, सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

(खण्ड -क)

(काशिकातः)

१. पृष्ठेषु पञ्चसु सूत्रेषु त्रयाणां काशिकारीत्या व्याख्यानम्। (5 x3 =15)

1. हलः।
2. एरनेकाचोऽसंयोगपूर्वस्य।
3. अलगुत्तरपदे।
4. यस्य हलः।
5. कारनाम्नि च प्राचां हलादौ।

२. पृष्ठेषु सप्तसु सूत्रेषु पञ्चानां पदकृत्यम्। (3 x5 =15)

1. ब्राह्मोऽजातौ।
2. मनसः संज्ञायाम्।
3. जहातेश्च।
4. उदकस्योदः संज्ञायाम्।
5. अतो लोपः।
6. तिरसस्तिर्यलोपे।
7. नोपधायाः।

३. पृष्ठेषु सप्तसु वार्तिकेषु पञ्चानां व्याख्यानम्।

(3 x5 =15)

1. अन्ताच्चेति वक्तव्यम्।
2. गमादीनामिति वक्तव्यम्।
3. पुंसानुजो जनुषान्ध इति वक्तव्यम्।
4. श्रन्थेरुचेति वक्तव्यम्।
5. पद्भाव इके चरतावुपसंख्यानम्।
6. चर्मणः कोश उपसंख्यानम्।
7. वेशादिषु विभाषा दीर्घो भवति।

४. प्रदत्तासु तिसृषु कारिकासु द्वयोर्व्याख्यानम्।

(5 x2 =10)

1. वर्णागमो वर्णविपर्ययश्च द्वौ चापरो वर्णविकारनाशौ धातोस्तदर्थान्तिशयेन योगस्तदुच्यते पञ्चविधं निरुक्तम्।
2. नामि दीर्घ आमि चेत्स्यात् कृते दीर्घे न नुङ् भवेत्।
वचनाद् यत्र तन्नास्ति नोपधायाश्च चर्मणाम्॥
3. पृथुं मृदुं भृशं चैव कुशं च दृढमेव च।
परिपूर्वं वृढं चैव षडेतान् रविधौ स्मरेत्॥

५. प्रदत्तेषु पञ्चसु शब्देषु/शङ्कासु त्रयाणां सिद्धिः/समाधानम्।

(5 x3 =15)

1. हृदयस्य हल्लेखयदणलासेषु इति लेखग्रहणं किमर्थम्।
2. स्तम्बेरमः।
3. असिद्धवचनं किमर्थम्।
4. चिकीर्षति।
5. ग्लायते।

-----X-----

Roll No.....

Signature of Invigilator

Paper Code

BV-503

पतंजलि विश्वविद्यालय
University of Patanjali
Examination December-2023
बी.ए. व्याकरण, पंचमसत्रम्
व्याकरणम्, तृतीयपत्रम्
संस्कृतसाहित्यम्

समय: - होरात्रयम्

पूर्णाङ्कः 70

निर्देशः अस्य प्रश्नपत्रस्य सप्तत्यङ्काः निर्धारिताः सन्ति, अङ्कनिर्देशः प्रतिखण्डं द्रष्टव्यः, सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

(खण्ड -क)

1. पृष्ठेषु त्रिषु द्वयोः सरलार्थो लेख्यः।

(5 x2 =10)

- (क) देव, देवानुग्रहेण यदि कश्चित् भाजनं भवति
विभूतेस्तमकस्मादुच्चावचैरूपप्रलोभनैः कदर्थयन्तः स्वार्थं साधयन्ति धूर्ताः। तथाहि॥
विभूतेस्तमकस्मादुच्चावचैरूपप्रलोभनैः कदर्थयन्तः स्वार्थं साधयन्ति धूर्ताः। तथाहि॥
- (ख) ननु चतस्रो राजविद्या- त्रयी वार्ताऽऽन्वीक्षिकी दण्डनीतिरिति।
तासु तिस्रस्त्रयीवार्तान्वीक्षिक्ये महत्यो मन्दफलाश्च।
तास्तावदासताम्। अधीष्व तावद् दण्डनीतिम्॥
- (ग) एवमिन्द्रियाणि जेतव्यानि, एवमरिषड्वर्गस्त्याज्यः,
समादिरूपायवर्गः स्वेषु परेषु चाजसं प्रयोज्यः, सन्धिविग्रहचिन्तयैव नेयः कालः,
स्वल्पोऽपि सुखस्यावकाशः न देयः॥

2. पृष्ठेषु त्रिषु द्वयोः व्याख्या विधेया।

(5x2 =10)

- (क) यद्यस्मि भवतः किञ्चिन्मया पूर्वकृतं भवेत्।
तस्य प्रत्युपकारस्य कालस्ते समुपागतः॥
- (ख) स्मरतापि भयं राजा भयं न स्मरतापि वा।
उभाभ्यामपि गन्तव्यो भयादप्यभयादपि॥
- (ग) इमां सागरपर्यन्तां हिमवद्विन्ध्यकुण्डलाम्।
महीमेकातपत्रांकां राजसिंहः प्रशान्तु नः॥

3. पृष्ठेषु त्रिषु द्वयोः परिचयो लेख्यः।

(2.5x2 =05)

(क) महाकविभासः

(ख) महाकविदण्डीः

(ग) विद्यारत्नकान्तिचन्द्रभट्टाचार्यः।

(खण्ड -ख)

4. पृष्ठेषु त्रिषु द्वयोः परिचयो लेख्यः।

(5x2 =10)

(क) दामोदरः

(ख) वसुदेवः

(ग) नारदः।

5. पृष्ठेषु त्रिषु द्वयोः चरित्रं वर्णयत।

(2.5x2=05)

(क) विश्रुतः

(ख) अनन्तवर्मा

(ग) वसुरक्षितः।

6. पृष्ठेषु त्रिषु द्वयोः लक्षणं लिखत।

(2.5 x2 =05)

(क) यमकम्

(ख) श्लेषः

(ग) स्वभावोक्तिः।

(खण्ड -ग)

7. पृष्ठेषु सप्तसु सूत्रेषु पञ्चानां समाधानं कुरु।

(5 x5 =25)

(क) दशकुमार चरितस्य काव्यगतसौन्दर्यं वर्णयत। (ख) रीतिस्वरूपं प्रतिपाद्यताम्।

(ग) अलंकारस्य किं लक्षणम्?

(घ) अलंकारविभागः वर्णनीयः।

(ङ) वैदर्भीस्वरूपं प्रतिपाद्यताम्।

(च) बालचरितस्य द्वितीयांकस्य सारो लेख्यः।

(छ) रीतिभेदाः वर्णनीयाः।

-----X-----

Roll No.....

Signature of Invigilator

Paper Code

BV-504

पतंजलि विश्वविद्यालय
University of Patanjali
Examination December-2023
बी.ए. व्याकरण, पंचमसत्रम्
व्याकरणम्, चतुर्थपत्रम्
वैदिकसाहित्यम्

समय: - होरात्रयम्

पूर्णाङ्कः 70

निर्देशः अस्य प्रश्नपत्रस्य सप्तत्यङ्काः निर्धारिताः सन्ति, अङ्कनिर्देशः प्रतिखण्डं द्रष्टव्यः, सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

(खण्ड -क)

पृष्ठेषु पञ्चसु त्रयः प्रश्नाः समाधेयाः। (15 x3 =45)

1. पृष्ठेषु चतुर्णां मन्त्राणां शब्दार्थपुरस्सरं व्याख्यानं कर्तव्यम् - (2.5 x4 =10)

(क) ब्रह्मचर्येण तपसा देवा मृत्युमपाघ्नत।

इन्द्रो ह ब्रह्मचर्येण देवेभ्यः स्वराभरत्॥

(ख) ब्रह्मचर्येण तपसा राजा राष्ट्रं विरक्षति।

आचार्यो ब्रह्मचर्येण ब्रह्मचारिणमिच्छते॥

(ग) पार्थिवाः दिव्याः पशव आरण्या ग्राम्याश्च ये।

अपक्षाः पक्षिणश्च ये ते जाता ब्रह्मचारिणः॥

(घ) आचार्यो ब्रह्मचारी ब्रह्मचारी प्रजापतिः।

प्रजापतिर्विराजति विराडिन्द्रोऽभवद्दृशी॥

2. पृष्ठानां पञ्चानां मन्त्राणाम् ऋषिदेवताछन्दांसि ज्ञापनीयानि। (1x5 =05)

(क) ब्रह्मचर्येण कन्या युवानं। (ख) ब्रह्मचर्येण तपसा राजा राष्ट्रं।

(ग) आचार्यो ब्रह्मचारी। (घ) पार्थिवाः दिव्याः पशवः।

(ङ) ब्रह्मचर्येण तपसा देवा।

(खण्ड -ख)

3. तर्कसंग्रहग्रन्थस्य मङ्गलपद्यं लिखित्वा व्याख्यानं कुरुत। (5x1 =05)

4. पृष्ठानां पञ्चानां वाक्यानामर्था बोधनीयाः। (1x5 =05)
- क) मानव्यवहाराऽसाधारणकारणं
परिमाणम्। नवद्रव्यवृत्ति। तच्चतुर्विधम्।
- (ख) तद्वृत्ति तत्प्रकारकोऽनुभवो यथार्थः।
यथा-रजते 'इदं रजतमि' ति ज्ञानम्॥
- (ग) प्रागभावः प्रध्वंसाभावः, अत्यन्ताभावः, अन्योन्याभावश्चेति।
- (घ) सुखाद्युपलब्धिसाधनम् इन्द्रियं मनः, तच्च प्रत्यात्मनियतत्वात् अनन्तम्।
- (ङ) शरीरम् अस्मदादीनाम्, इन्द्रियं गन्धग्राहकं घ्राणं, विषयो मृत्पाषाणादिः।
5. पृष्ठेषु त्रिषु द्वयोः विषयात्मकप्रश्नयोः समाधानं कुरु। (2.5 x2 =05)

- (क) षड्विध सन्निकर्षजन्यज्ञानं वर्णयत।
- (ख) तर्कसंग्रहस्य आवश्यकतां प्रतिपादयत।
- (ग) अनुमानं सोदाहरणं व्याख्यात।

(खण्ड -ग)

6. पृष्ठेषु सप्तसु पञ्चानां श्लोकानां पूर्तिः करणीया। (2 x5 =10)
- (क) आदित्यो ह वै प्राणो। (ख) अहोरात्रौ वै प्रजापति। (ग) एषोऽग्निस्तपत्येष।
- (घ) अथैकयोर्ध्व। (ङ) उत्पत्तिमायति। (च) एव हि द्रष्टा।
- (छ) अरा इव रथनाभौ।
7. पृष्ठेषु पञ्चसु चतुर्णां विषयात्मकप्रश्नानां समाधानं कुरु। (2.5 x4 =10)
- (क) ओंकार की उपासना का महत्व लिखिये।
- (ख) प्राण के विषय में प्रश्नोपनिषद् का कथन लिखिये।
- (ग) रयि तथा प्राण पर प्रकाश डालिए।
- (घ) ब्रह्मचर्य की महत्ता लिखिये।
- (ङ) पितृयाण का अभिप्राय स्पष्ट कीजिये।

(खण्ड -घ)

8. पृष्ठेषु सप्तसु पञ्चानां श्लोकानां पूर्तिः करणीया। (2 x5 =10)
- (क) शुभाशुभफलं (ख) पारुष्यमनृतं (ग) सत्त्वं ज्ञानं
- (घ) यत्कर्म कृत्वा (ङ) यज्वान ऋषयो (च) यथा यथा निषेवन्ते
- (छ) पितृदेवमनुष्याणां
9. पृष्ठेषु त्रिषु श्लोकेषु द्वयोः पदच्छेदविभक्तिसमाप्ता लेखनीया। (5 x2 =10)
- (क) वेदशास्त्रार्थतत्त्वज्ञो यत्र तत्राश्रमे वसन्।
इहैव लोके तिष्ठन्स ब्रह्मभूयाय कल्पते॥
- (ख) इन्द्रियाणां प्रसंगेन धर्मस्यासेवनेन च।
पापान् संयान्ति संसारानविद्वांसो नराधमाः॥
- (ग) त्रयाणामपि चैतेषां गुणानां त्रिषु तिष्ठताम्।
इदं सामासिकं ज्ञेयं क्रमशो गुणलक्षणम्॥

-----X-----

Paper Code

BV-505

BD-506

Roll No.

Signature of Invigilator

University of Patanjali

Examination December-2023

B.A. Vyakaran, Semester: Fifth

B.A. Darshan, Semester: Fifth

English

Communicative English

Time: 3 Hours

Max. Marks: 70

Note: This paper is of seventy (70) marks divided into two (02) sections A, and B. Attempt the questions contained in these sections according to the detailed instructions given therein.

Section - A

(Long Answer Type Questions)

Note: Section 'A' contains five (05) long-answer-type questions of fifteen (15) marks each. Attempt any **three** questions. (3×15=45)

1. Provide a summary of the story "My Mother".
2. Outline the main ideas of the story "The Doctor's Word".
3. Write an essay about "The Importance of Education".
4. Describe the importance of Ayurveda and P.P. Acharya Balkrishan Ji's contributions in this field.
5. Give a brief overview of any one –
(A) Major Dhyhan Chand Or (B) Helen Keller's Achievements.

Section - B

(Short Answer Type Questions)

Note: Section 'B' contains Seven (07) short-answer-type questions of five (05) marks each. Attempt any **five** (05) questions. (5×5=25)

6. Write about the achievements of Major Dhyhan Chand in the field of Hockey.
7. Explain Aryabhata's numerous contributions in the fields of Mathematics and Astronomy.
8. Summarize the story "The Spell" by Munshi Premchand.
9. Write an Introduction paragraph about yourself.
10. Describe Five Qualities that are necessary to be a good Team Leader.
11. What is the theme of "The Last Lesson", by Alphonse Daudet?
12. What is required for Effective Communication and in what ways does it support personal and professional growth? Write in detail.

-----X-----